

به نام خدا

معرفی گل یاسمن سفید و نحوه کاشت و تکثیر آن

گل یاس رازقی گونه‌ای درختچه کوچک و یا تاک با برگ‌های براق به رنگ سبز تیره و معطر از گل‌های کوچک سفید، از جنس *Jasminum* و خانواده *Oleaceae* است. هرچند به عنوان یاسمن عربی در زبان انگلیسی شناخته می‌شود ولی بومی عربستان نیست و زیستگاه‌های بومی آن آب و هوای مرطوب استوایی جنوب و جنوب شرق آسیا است ولی در آب و هوای منطقه خاور میانه نیز رشد خوبی دارد.

تکثیر یاس سفید:

این گیاه به روشهای پیوند، کاشت بذر، قلمه ساقه، جدا کردن پاجوش و خواباندن شاخه تکثیر می‌شود.

آموزش مو به موی تکثیر گل یاسمن:

1- تکثیر بوسیله خوابانیدن شاخه:

برای این منظور شاخه‌های بلند یکی دو ساله قسمت پائین بوته را در اواسط فصل بهار درون جعبه چوبی یا گلدان محتوی شن شسته نرم می‌خوابانند. بطوریکه سرشاخه‌ها با دو سه جوانه از خاک بیرون باشد. با انجام آبیاری مرتب پس از چندی از ساقه‌های درون شن ریشه‌های تازه می‌رویند. شش هفته بعد هنگامیکه ریشه‌ها رشد کافی یافتند باید شاخه‌ها را از زیر گلدان بریده و نهالهای جوان ریشه دار را درون گلدانهای حاوی خاک مناسب که قبلاً ذکر شده بکارند تا بوته‌های مستقلی بوجود آیند. معمولاً جهت تسریع عمل ریشه دادن، قبل از خوابانیدن ساقه کمی از پوست شاخه را که درون جعبه یا گلدان قرار می‌گیرد با چاقو برش می‌دهند. باید دانست که چون خوابانیدن شاخه‌ها در سطح خاک جعبه یا گلدان فقط در مورد شاخه‌های زیرین امکان پذیر است و شاخه‌های فوقانی را نمی‌توان بعلت خطر شکستن بسطح زمین رسانید لذا بدین جهت ممکن است گلدانهای سبک و کوچکتری تهیه نموده شاخه‌های جوان بالای بوته را از سوراخ زیر گلدان داخل گلدان کرد و درون آن مقداری شن شسته ریخت و گلدانهای هوایی روی شاخه‌ها را بوسیله قیم در هوا نگهداشت یا روی طاقچه دیوار قرار داد. پس از ریشه دادن با ترتیبی که ذکر شد آن‌ها را به گلدانهای جداگانه منتقل نمود. ذکر این نکته نیز لازم است که چون بر اثر قطع یکباره شاخه‌های ریشه دار بیم خشک شدن گیاه می‌رود بهتر است بریدن شاخه‌ها بتدریج صورت پذیرد. بدین ترتیب که پس از حصول اطمینان از رویش ریشه کافی ابتداء از زیر گلدان باندازه یک سوم قطر شاخه را برید و پس از یک هفته برش قبلی را تا دو سوم قطر شاخه عمیق‌تر کرد و سرانجام هفته بعد شاخه را از زیر گلدان بکلی قطع کرد و درون گلدانهای جداگانه کاشت.

2- تکثیر با قلمه:

قلمه‌ها را باید در بهار قبل از باز شدن چشم‌ها و رویش جوانه‌ها از شاخه‌های قوی یکی دو ساله که گل داشتند، انتخاب نمود و آن‌ها را به مدت یک هفته درون گونی کنفی یا پارچه کرباس مرطوبی پیچید و با پاشیدن آب پارچه را مرطوب نگهداشت. در پایان هفته آن‌ها را به قلمه‌های کوچک تقسیم کرد بطوریکه هر قلمه ۳ - ۴ چشم داشته باشد. سپس قلمه‌ها را درون گلدانهای حاوی شن شسته کاشت و منتظر شد تا بعد از ۵ - ۶ هفته که قلمه‌ها ریشه کافی دادند آن‌ها را به گلدانهای اصلی که تناسب خاک آن قبلاً ذکر شده است انتقال داد.

3- تکثیر از راه پیوند:

گل رازقی و یاس رازقی را می‌توان بوسیله پیوند روی یاس سفید (چمپا) نیز زیاد کرد. در بهار پیوند شکمی یا مجاورتی مناسب است و در پائیز پیوند شکافی رجحان دارد. حسن این طریق تکثیر آن است که چون یاس سفید را می‌توان

تقریباً در هر نوع آب و خاک عمل آورد و نظیر گلهای رازقی و یاس رازقی به خاک هوموسی اراضی جنگلی احتیاج ندارد و با پیوند آنها روی پایه یاس می‌توان از زحمت تهیه خاک هوموس رهائی یافت و از دادن آب قلیائی نیز نگران نشد.

4- جدا کردن پاجوش :

جدا کردن پاجوش از کنار گیاه مادری از دیگر روش‌های تکثیر این گیاه است، زمان مناسب جدا کردن پاجوش‌ها در اواخر زمستان یا اوایل بهار است یعنی زمانی که هنوز گیاه رشد فعال خود را شروع نکرده است قبل از جدا کردن پاجوش‌ها باید خاک را به خوبی آبیاری کرد و برای ۱-۲ ساعت منتظر ماند تا قسمت‌های زیرین نیز به خوبی مرطوب شوند سپس پاجوش را با خاک اطرافش از زمین در بیاورید هر مقدار خاک بیشتری با پاجوش بیرون بیاورید موفقیت گیرش پاجوش و سلامتی بعدی آن بیشتر تضمین می‌شود.

5- کاشت بذر یاس :

روش دیگر تکثیر این گیاه کاشت بذر است بذرها در اواخر تابستان می‌رسند زمانی که محفظه‌های حاوی بذر بر روی گیاه مادری تغییر رنگ داد زمان مناسب جداسازی میوه‌ها از گیاه مادر است بذرها را می‌توان تا رسیدن اواخر زمستان در مکانی خشک و خنک نگهداری کرد. سپس در اواخر زمستان می‌توان ابتدا بذرها را به مدت چند ساعت در آب خیس کرد و سپس نسبت به کاشت آنها در مخلوطی از دو قسمت پیت ماس + یک قسمت پرلیت + یک قسمت خاک معمولی کاشت بذرها را روی سطح خاک قرار دهید و روی آنها را با لایه بسیار نازکی از خاک پوشاند عمیق کاشتن موجب عدم جوانه زنی بذرها می‌شود. دمای مناسب برای جوانه زنی در حدود ۲۱ درجه سانتی‌گراد است. گلدان حاوی بذرها را باید در مکانی روشن اما به دور از تابش نور مستقیم آفتاب گذاشت تا جوانه زنی بذرها بهتر انجام شود. برای جلوگیری از جابجا شدن بذرها در اثر جریان آب می‌توان از روش اسپری کردن جهت آبیاری استفاده کرد و نباید اجازه داد که سطح خاک خشک شود.

میوه‌های یاس سفید رنگ سبز میوه کال
و رنگ سیاه میوه رسیده و حاوی بذر است

آموزش هرس یاس سفید:

یاس سفید بسیار پر رشد است و برای کنترل اندازه آن می‌باید به شکل مرتب و سالانه هرس شود هرس را بعد از اتمام هر دوره گلدهی می‌توان انجام داد هرس این گیاه در اواخر زمستان و اوایل بهار موجب کاهش گلدهی آن می‌شود، بهترین گل‌های این گیاه بر روی ساقه‌های جوان و حاصل از رشد فصل جدید شکل می‌گیرد اگر گیاه را بعد از اتمام دوران گلدهی هرس کنیم اواخر زمستان و اوایل پاییز گیاه فرصت و زمان کافی خواهد یافت که با شروع فصل آینده تجدید نیرو کرده و ساقه‌های جوان و جدید تولید کند که حاوی غنچه‌های گل هستند البته توجه کنید که اگر در منطقه‌ای زندگی می‌کنید که دمای هوا در طی پاییز و زمستان به نحوی است این گیاه به شکل نیمه همیشه سبز زندگی می‌کند یعنی به رکود کامل فرو نمی‌رود و همگی یا مقداری از برگ‌های سبز خود را حفظ می‌کند در اواخر زمستان و اوایل بهار نیز می‌توان نسبت به هرس اقدام کرد اما به هر حال هرس در این زمان از سال موجب به تعویق افتادن گلدهی این گیاه در فصل رشد جدید می‌شود. میزان و شدت هرس بسته به هدف شما می‌تواند متفاوت باشد، مثلاً فرض کنید که این گیاه را در فضای باز نگهداری می‌کنید و ترجیح می‌دهید که به شکل و فرم بوته باشد به همین دلیل هنگام هرس می‌توان ساقه‌ها را سرزنی کرد البته برای جلوگیری از انبوه شدن مرکز گیاه می‌توان از ساقه‌های قدیمی که در مرکز گل قرار گرفته‌اند حدود ۲۰-۱۵ سانت نگه داشته و مابقی را قطع کرد از جوانه‌های موجود بر روی باقیمانده ساقه‌های قدیمی ساقه جدید به تدریج شروع به رشد می‌کند. در مورد گل‌های یاسی که در گلدان نگهداری می‌شوند و برای کنترل رشد آنان می‌توان هر ساقه را حدود یک سوم ارتفاع آن کوتاه کرد.

توجه کنید این گیاه برای ظاهر بهتر به قیم مناسب نیاز دارد که قبل از شروع رشد و بلند شدن ساقه‌ها باید قیم را تهیه و در جای خود مستقر کرد.

در نگهداری از این گل به موارد ذیل توجه کافی داشته باشید:

- * در فصول گرم هر ۲ هفته یکبار از کود کامل استفاده نمایید (انواع مختلف آن در قسمت خاک و کود فروشگاه نیز معرفی شده‌اند). یک قاشق کوچک کود را در یک لیتر آب حل نمایید و به صورت آبیاری به گیاه بدهید.
- * بهتر است از آب تصفیه شده استفاده نمایید. در فصول سرد یکبار در هفته و در فصول گرم هفته‌ای ۳ بار آبیاری کنید. رازقی در تابستان به گل می‌نشیند و خانه شما را معطر می‌کند. در مناطقی مثل نواحی شمال کشور در فضای باز به آسانی رشد می‌کند، اما از آنجایی که نسبت به سرمای زمستان حساس است در نواحی سرد باید در گلدان کاشته شود و در زمستان به داخل ساختمان منتقل گردد.
- * اضافه کردن مکمل‌های غذایی در فصول گرم به گلدهی رازقی کمک می‌کند. در فصول سرد هر ماه یک بار و در فصول گرم هر ۲ هفته یک بار از کود کامل استفاده نمایید. یک قاشق کود را در یک لیتر آب حل نمایید و به صورت آبیاری به گیاه بدهید.

*در دادن کود شیمیایی باید دقت شود که زیاده روی نشود. در صورت زیاده روی در مصرف کود و سموم شیمیایی باعث ایجاد مسمومیت در گیاه می‌شوید. مقدار صحیح مصرف حدوداً یک قاشق چای خوری کود را در یک لیتر آب حل نمایید و به صورت آبیاری هر ۲ هفته یکبار به گیاه بدهید.

*آفتاب ملایم باشد و آفتاب تند اهواز قطعاً برای این گیاه بویژه در فصل تابستان مضر است. داخل منزل در محلی نورگیر می‌توانید گیاه را نگه‌داری کنید.

*حشره‌هایی مثل شته که خالهای سیاه و سبز دارند از آفات این گیاه به شمار می‌روند. ابتدا گیاه‌تان را با محلول رقیق آب ولرم و صابون (یا چند قطره مایع ظرفشویی) پاکیزه کنید و در صورت رفع نشدن مشکل از فروشگاههای گل و گیاه ضد آفت مناسب برای آن را خریداری کنید.

نیازهای گل یاسمن:

آبیاری: به حجم آبی متوسط و میانه احتیاج دارد که آن را باید به صورت منظم و مرتب در اختیار گیاه قرار داد و نیاز آبی آن در طی دوران گلدهی بیشتر است. در فصلهای گرم خاک را مرطوب نگهدارید اما در فصلهای سرد اجازه دهید تا خاک سطح گلدان تا حدودی خشک شود و سپس گیاه را آب دهید.

اگر به این گیاه بیش از اندازه آب داده شود (بخصوص در طی زمستان) برگها کمرنگ می‌شوند و می‌ریزند. این گیاه در فصول گرم نیاز به رطوبت هوا دارد تا گرمای هوا را بتواند تحمل کند در غیر اینصورت گلها و برگها در اثر خشکی هوا پژمرده می‌شوند و در صورت ادامه یافتن چنین شرایطی گلها قبل از باز شدن قهوه‌ای می‌شوند و می‌ریزند.

از طرفی بهتر است که گلها خیس نشوند. بنابراین زیر گلدانی بزرگی را تا لبه از سنگریزه‌های درشت پر کنید و تا نیمه دیواره آب بریزید. گلدان را بر روی سنگریزه‌ها قرار دهید. تبخیر شدن تدریجی آب به دلیل گرمای هوا، رطوبت مورد نیاز برگسار گیاه را تامین خواهد کرد.

دما: گیاه یاسمن برای گلدهی نیاز به دیدن سرما^۱ به مدت ۶ هفته در اواخر پاییز و اوایل زمستان دارد تا بتواند در اواخر زمستان- اوایل بهار گل دهد. یکی از دلایل گلدهی کم این گیاه بر طرف نشدن نیاز سرمایی آن است. بنابراین در فصل پاییز گلدان را به فضای باز و مکانی نیمه سایه و یا اتاقی سرد و روشن با دمای ۴-۱۶ درجه سانتیگراد منتقل کنید تا نیاز سرمایی آن برطرف شود و غنچه‌های گل شکل گیرند.

اگر هوا سردتر از این شود برگها سیاه خواهند شد و می‌ریزند. در طی فصل رشد نیز دمای ۱۶-۲۴ درجه سانتیگراد برای رشد یاسمن مناسب است. گلدان گیاه را در معرض هوای گرم وسایل حرارتی داخل منزل قرار ندهید.

خاک: به خاکی با زهکش مناسب، غنی، سبک و مرطوب احتیاج دارد. اگر برگهای جوان ریز و رنگپریده هستند و گلها نیز اندک، گیاه از کمبود مواد غذایی رنج می‌برد. هر دو هفته یکبار می‌توان از کودهای مخصوص گیاهان خانگی البته با نصف غلظت اقدام کنید.

نور: مکانی روشن را دوست دارد و برای گلدهی به نور نیاز دارد و حداقل روزی ۴ ساعت نور مستقیم آفتاب برای آن ضروری است. نور کم موجب کاهش شکل‌گیری گلها و عدم شکوفایی آنان می‌شود. در ظهرهای بسیار گرم تابستان مراقب خشک شدن خاک گیاه باشید و گیاه را از اشعه شدید آفتاب محافظت کنید. اگر خاک خشک باشد و نور شدید ظهر تابستان نیز به گیاه بتابد برگها چروکیده و قهوه‌ای خواهند شد.

این گیاه را در فصل بهار و بعد از اتمام گلدهی کود ندهید زیرا در این قطع زمانی گیاه به استراحت رفته است و عمل هرس را باید برای آن انجام داد. زمانی که ریشه‌های گیاه از منافذ زیرین گلدان بیرون آمد می‌توانید گلدان را عوض کنید و در فصل بهار این کار را انجام دهید..

بعد از آن می‌توان این شاخه را از گیاه مادری جدا کرد و به عنوان گیاهی مستقل کاشت. بعد از کاشت در گلدان، نوک ساقه اصلی را بزنید تا ساقه‌های جانبی رشد کند و گیاه حالتی بوته‌ای بیابد. گلدهی گیاهان جدید ممکن است از سال دوم شروع شود. از دیگر روشهای تکثیر یاسمین می‌توان به کاشت بذر و یا جدا کردن پاجوشها از گیاه مادری در فصل بهار اشاره کرد.

آفات و بیماری: آفات و بیماری خاصی این گیاه را تهدید نمی‌کند. از آفات احتمالی آن می‌توان به شته، شپشکهای گیاهی و شپشک آرد آلود اشاره کرد. وجود این آفات موجب کاهش قدرت رشد گیاه، زرد شدن برگه بخصوص برگهای جوان و کاهش گلدهی و ریزش غنچه‌های گل می‌شود. همچنین به دلیل تولید ماده چسبناک عسلک برگها چسبنده خواهند شد.

نوع قییم برای گدانهای یاسمن: ساقه‌های یاسمن می‌توانند بسیار بلند شوند و می‌توان برای زیباتر کردن گلدان و مهار رشد آنان از قییم استفاده کرد. یکی از قییمها که برای گدانهای یاسمین متداول است، قییمی به شکل یک نیم حلقه است که دو طرف انتهایی آن در خاک گلدان فرو می‌روند و شاخسار گیاه بر روی آن قرار گرفته و توسط سیم یا نوار پلاستیکی ثابت می‌شوند.

هرس: انجام عمل هرس بلافاصله بعد از مقطع گلدهی باید صورت گیرد. اگر هرس را انجام ندهید گیاهی خواهید داشت که در قسمت پایین بدون برگ خواهد بود و گلدهی خوبی نیز نخواهد داشت. بعد از گلدهی در بهار، از اواسط بهار تا اوایل تابستان ۷۰٪ طول شاخه‌هایی که گل داده بودند را کوتاه کنید. از اواسط تابستان به بعد عمل هرس را انجام ندهید زیرا در این زمان است که غنچه‌های گل تشکیل می‌شوند.

منابع:

سایت بوستان (<https://myboostan.com/>)

سایت میهن کاکتوس (<https://mihancactus.ir/>)